

Modificarea Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 1/2016, adoptată ca urmare a Deciziei nr. 895/2015 a Curții Constituționale^[1]

Asist. univ. dr. **Nicolae-Horia ȚIȚ**
Facultatea de Drept, Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe^[1], adoptată ca urmare a constatării, prin Decizia nr. 895/2015 a Curții Constituționale^[2], a neconstituționalității art. 666 CPC, aduce o serie de modificări reglementărilor aplicabile fazei de executare silită a procesului civil, care vizează în special procedura încuviințării executării silite. În cea mai mare parte a lor, aceste modificări constituie o revenire la reglementarea existentă anterior modificării Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014^[3], referitoare, în sinteză, la încuviințarea executării silite de către instanța de executare și înglobarea procedurii investirii cu formulă executorie în procedura încuviințării. Prin urmare, cele mai multe modificări legislative nu constituie o noutate absolută, ele fiind deja aplicate în practică și comentate de doctrină anterior adoptării Legii nr. 138/2014.

Având în vedere cele arătate, vom evidenția în continuare, succint, principalele modificări, cu referire la:

- înregistrarea cererii de executare;
- încuviințarea executării silite;
- titlurile executorii;
- executarea silită prin poprire;
- executarea ipotecii mobiliare.

De asemenea, în partea finală a studiului ne vom referi la efectele Deciziei Curții Constituționale nr. 895/2015 și la regulile de aplicare în timp a O.U.G. nr. 1/2016.

1. Înregistrarea cererii de executare

Potrivit art. I pct. 7 din O.U.G. nr. 1/2016, art. 665 CPC se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 665. Înregistrarea cererii de executare. (1) De îndată ce primește cererea de executare, executorul judecătoresc, prin încheiere, va dispune înregistrarea

^[1] Pentru analiza detaliată a implicațiilor generate în procedura executării silite ca urmare a modificărilor aduse prin Decizia Curții Constituționale nr. 895/2015 și O.U.G. nr. 1/2016, a se vedea N.-H. Țiț, *Executarea silită. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2016.

^[2] M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016.

^[3] M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016.

^[4] M. Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014.

acesteia și deschiderea dosarului de executare sau, după caz, va refuza motivat deschiderea procedurii de executare.

(2) Încheierea prevăzută la alin. (1) se comunică de îndată creditorului. În cazul în care executorul judecătoresc refuză deschiderea procedurii de executare, creditorul poate face plângere, în termen de 15 zile de la data comunicării încheierii prevăzute la alin. (1), la instanța de executare.”

Textul modificat este identic cu cel prevăzut de art. 664 CPC anterior modificării intervenite prin Legea nr. 138/2014^[1].

Având în vedere comentariile și interpretările acestui text de lege făcute anterior intrării în vigoare a Legii nr. 138/2014^[2], ne vom referi în continuare, pe scurt, la câteva chestiuni privind aplicarea acestuia, respectiv: termenul în care executorul trebuie să pronunțe încheierea de înregistrare a cererii și de deschidere a dosarului de executare, respectiv de refuz al deschiderii; înregistrarea cererii de executare în evidențele executorului judecătoresc; natura plângerii reglementate de art. 665 alin. (2) CPC și procedura de soluționare a acesteia; efectele admitterii plângerii reglementate de art. 665 alin. (2) CPC.

În ceea ce privește prima chestiune, art. 665 alin. (1) CPC nu stabilește un termen pentru înregistrarea cererii, așa cum este cazul la art. 666 alin. (1) și (2) cu privire la formularea de către executorul judecătoresc și soluționarea de către instanța de executare a cererii de încuviințare a executării silită. Din contră, este folosit, ca și în alte situații, termenul „*de îndată*”, care are semnificația unei proceduri rapide, dar care, în același timp, conferă o anumită marjă de apreciere executorului cu privire la înregistrarea cererii. Prin raportare și la alte texte de lege care folosesc aceeași sintagmă [spre exemplu, art. 396 alin. (1) CPC, potrivit cu care, în cazuri justificate, dacă instanța nu ia hotărârea de îndată, pronunțarea acesteia poate fi amânată pentru un termen care nu poate depăși 15 zile] și având în vedere și practica execuțională, apreciem că sintagma „*de îndată*” trebuie înțeleasă în sensul în care *înregistrarea cererii trebuie făcută în aceeași zi cu depunerea sau primirea acesteia la biroul executorului judecătoresc*. Deși textul de lege nu prevede expres, apreciem că pe cererea de executare trebuie făcută o rezoluție de primire, în care să fie consemnată data, deoarece aceasta este data la care organul de executare se consideră investit, deci momentul de la care începe executarea silită, potrivit art. 622 alin. (2) CPC, și momentul de la care se întrerupe cursul prescripției dreptului de a obține executarea silită [condiționat de depunerea, odată cu cererea de

^[1] Ulterior, Codul de procedură civilă a fost republicat în M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015, dându-se textelor o nouă numerotare.

^[2] A se vedea D.M. GAVRIȘ, *Înregistrarea cererii de executare*, în G. BOROI (COORD.), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. Vol. II. Art. 527-1133*, Ed. Hamangiu, București, 2013, pp. 145-147; E. OPRINA, I. GÂRBULET, *Tratat teoretic și practic de executare silită. Vol. I. Teoria generală și procedurile execuționale*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 392-395; I. LEȘ, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. Art. 1-1133*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 936; G.C. FRENȚIU, D.-L. BALDEAN, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 1008; V. MITEA, *Înregistrarea cererii de executare*, în I. DELEANU, V. MITEA, S. DELEANU, *Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 68-69; N.-H. ȚÎȚ, *Sesizarea organului de executare și încuviințarea executării silită în reglementarea noului Cod de procedură civilă*, în Revista de științe juridice nr. 2/2013, pp. 181-195.

executare, a titlului executoriu, în original sau în copie, potrivit art. 709 alin. (1) pct. 2 CPC]. De asemenea, prin raportare la acest moment, se determină competența teritorială a instanței de executare, potrivit art. 651 alin. (1) CPC, precum și legea aplicabilă procedurii de executare, potrivit art. 24 din același cod.

Cererea de executare va fi înregistrată în registrul general al biroului executorului judecătoresc, conform art. 85 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătorești^[1]. Înregistrarea cererii se face indiferent dacă aceasta îndeplinește sau nu cerințele de formă prevăzute de art. 664 CPC, operațiunea de înregistrare putând fi urmată de o scurtă etapă de regularizare a cererii. Deși legea nu prevede în mod expres acest lucru, considerăm că o astfel de etapă este necesară, mai ales prin prisma prevederilor referitoare la semnarea cererii. Astfel, făcând o aplicare corespunzătoare a dispozițiilor art. 148 alin. (5) CPC, apreciem că executorul va putea acorda un termen scurt pentru semnarea cererii, precum și pentru complinirea altor lipsuri, precum depunerea titlului executoriu în original sau în copie legalizată, depunerea taxei judiciare de timbru, a dovezii calității de reprezentant. Regularizarea cererii se face după înregistrarea ei, însă executorul nu se poate considera investit decât la momentul depunerii titlului executoriu în original sau în copie legalizată, dacă acesta nu a fost depus odată cu cererea.

Executorul judecătoresc va analiza, în procedura prevăzută de art. 665 alin. (1) CPC, doar cerințele intrinseci și extrinseci ale cererii de executare, nu și cerințele prevăzute de lege pentru declanșarea executării silite, care vor face obiectul procedurii de încuviințare a executării, prevăzută de art. 666 CPC^[2]. Cu alte cuvinte, executorul va verifica dacă cererea cuprinde mențiunile prevăzute de art. 664 alin. (3) CPC, prin raportare la art. 148 din același cod, și dacă, potrivit art. 664 alin. (4), aceasta este însoțită de titlul executoriu în original sau în copie legalizată, de dovada achitării taxei judiciare de timbru, de dovada calității de reprezentant (dacă a fost formulată prin reprezentant legal ori convențional, el fiind ținut să își dovedească această calitate, în condițiile art. 151 CPC). Cu privire la îndeplinirea, respectiv neîndeplinirea acestor cerințe, executorul se va pronunța prin încheiere motivată, așa cum vom arăta și mai jos.

Deși, la o primă lectură, art. 665 alin. (1) CPC ar lăsa impresia că se va constitui un dosar de executare numai în situația în care sunt îndeplinite cerințele formale intrinseci ale cererii de executare, apreciem că *dosarul de executare trebuie constituit în toate situațiile*^[3]. Este vorba, așadar, despre două operațiuni diferite pe care executorul le efectuează în temeiul art. 665 alin. (1) CPC: înregistrarea cererii, care are loc în toate situațiile, și analizarea de către executor a cerințelor de formă cu privire la cererea de executare. Există mai multe argumente în acest sens. În primul rând, potrivit art. 657 alin. (1) lit. b) CPC, toate încheierile executorului judecătoresc trebuie să cuprindă arătarea dosarului de executare, mențiune prevăzută de lege sub sancțiunea nulității, potrivit alin. (2) al aceluiași articol. Așadar, chiar dacă din exprimarea art. 665 alin. (1) CPC s-ar putea trage concluzia că se constituie dosar

[1] Aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 210/2001 (M. Of. nr. 64 din 6 februarie 2001).

[2] D.M. GAVRIȘ, *op. cit.*, p. 146.

[3] Pentru opinia contrară, a se vedea E. OPRINA, I. GÂRBULEȚ, *op. cit.*, p. 393.

de executare numai în cazul în care cererea de executare îndeplineşte cerinţele prevăzute de lege, apreciem că, şi în cazul refuzului, încheierea se pronunţă tot în cadrul unui dosar de executare. Acest lucru rezultă şi din reglementarea referitoare la registrele executorului, în registrul general fiind înregistrate *toate lucrările executorului* (art. 85 din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 188/2000)^[1]. Prin urmare, indiferent de situaţie, cererea de executare se înregistrează în registrul general şi, în baza acesteia, se constituie un dosar, în care se va pronunţa o încheiere prin care se va dispune, după caz, începerea procedurii de executare sau se va refuza deschiderea procedurii^[2].

Deşi textul de lege pare a sugera contrariul, încheierea prevăzută de art. 665 alin. (1) CPC *trebuie motivată*, indiferent de soluţia dată de executorul judecătoresc, având în vedere dispoziţiile art. 657 alin. (1) lit. g) CPC, motivarea în fapt şi în drept a încheierii fiind prevăzută sub sancţiunea nulităţii, potrivit art. 657 alin. (2).

Ca urmare a înregistrării cererii şi deschiderii (începerii) procedurii de executare, *executorul este obligat să formuleze cererea de încuviinţare a executării silită*, în termenul prevăzut de art. 666 alin. (1) CPC, în condiţiile în care cererea de executare îndeplineşte cerinţele prevăzute de art. 664 din acelaşi cod; executorul nu va analiza eventualele impedimente la care se referă art. 666 alin. (5) CPC, acestea urmând a fi avute în vedere de instanţa de executare în procedura încuviinţării executării silită. De asemenea, executorul nu va putea refuza deschiderea procedurii de executare pe motiv că s-a împlinit cursul prescripţiei dreptului de a obţine executarea silită, deoarece prescripţia nu operează deplin drept, ci numai la cererea persoanei interesate [art. 707 alin. (1) CPC], formulată pe calea contestaţiei la executare^[3]. Cu toate acestea, apreciem că, în cazul unor nereguli vădite referitoare la îndeplinirea unor cerinţe referitoare la declanşarea procedurii de executare, executorul are obligaţia de a-l înştiinţa pe creditor, urmând ca, în situaţia în care acesta persistă în cererea sa, executorul să solicite încuviinţarea şi instanţa de executare să se pronunţe cu privire la îndeplinirea acestor condiţii. Aşadar, motivele pentru care executorul poate refuza deschiderea procedurii sunt relativ restrânse şi cantonate strict la cerinţele formale, intrinseci şi extrinseci, ale cererii de executare silită: lipsa semnăturii, nedepunerea titlului executoriu în original sau în copie legalizată, nedovedirea calităţii de reprezentant, în cazul în care cererea este formulată prin reprezentant, nedepunerea taxei de timbru etc.

^[1] În practica unor camere ale executorilor judecătoreşti, pentru a fi evitate neajunsurile determinate de redactarea art. 665 CPC (art. 664 anterior modificării Codului de procedură civilă prin Legea nr. 138/2014), s-a recurs la înfiinţarea unui registru separat, registrul cererilor de executare silită, în care erau înregistrate toate cererile, înregistrarea în registrul general făcându-se numai în legătură cu cererile cu privire la care executorul dispune înregistrarea şi deschiderea dosarului de executare.

^[2] Pentru a înlătura controversalele de interpretare a textului, apreciem că, *de lege ferenda*, eventual prin viitoarea lege de aprobare a O.U.G. nr. 1/2016, art. 665 alin. (1) CPC ar trebui reformulat, înlăturându-se referirea la deschiderea dosarului de executare. Propunem, aşadar, ca art. 665 alin. (1) CPC să aibă formularea „*De îndată ce primeşte cererea de executare, executorul judecătoresc va dispune, prin rezoluţie, înregistrarea acesteia şi, prin încheiere motivată, se va pronunţa asupra deschiderii procedurii de executare*”.

^[3] G. BOROI, M. STANCU, *Drept procesual civil*, ed. a 2-a, revizuită şi adăugită, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2015, p. 997.

Cea de-a treia situație este aceea în care în cadrul contestației la executare a fost invocată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 666 CPC anterior publicării deciziei, aceasta fiind aplicabilă în astfel de cazuri.

Sub aspectul *aplicării în timp* a O.U.G. nr. 1/2016 și având în vedere și referirile cuprinse în decizia Curții Constituționale, cererea de încuviințare a executării silită se va soluționa de către instanța de executare, chiar dacă cererea de executare silită a fost înregistrată la executorul judecătoresc anterior intrării în vigoare a acesteia. În asemenea cazuri, executorul va proceda în conformitate cu dispozițiile art. 665-666 CPC, astfel cum au fost modificate prin O.U.G. nr. 1/2016. Articolul VI alin. (1) din O.U.G. nr. 1/2016 prevede în acest sens că, de la data intrării în vigoare a ordonanței de urgență, aceasta se va aplica tuturor cererilor de executare silită, deci indiferent dacă cererea de executare a fost formulată anterior sau ulterior acestui moment. Practic, dispozițiile O.U.G. nr. 1/2016 sunt de imediată aplicare, fiind aplicabile și cererilor de executare formulate anterior și cu privire la care nu s-a pronunțat încă o încheiere de încuviințare a executării, prin derogare de la dispozițiile art. 24 CPC.

De asemenea, reglementările cuprinse în ordonanța de urgență se aplică tuturor cererilor de executare a ipotecii mobiliare, potrivit art. 2445 C. civ., indiferent de momentul formulării acestora. Cu alte cuvinte, dacă la data intrării în vigoare a ordonanței existau pe rol cereri de investiție cu formulă executorie formulate în temeiul art. 2445 C. civ., acestea vor fi calificate ca cereri de încuviințare a executării ipotecii mobiliare și soluționate ca atare, după procedura prevăzută de textul de lege modificat.

În ceea ce privește investiția cu formulă executorie, potrivit art. VII din O.U.G. nr. 1/2016, ori de câte ori un act normativ prevede o astfel de formalitate, executarea silită se va face după încuviințarea executării silită de către instanța de executare, fără a fi necesară în prealabil investiția cu formulă executorie. Practic, O.U.G. nr. 1/2016 abrogă implicit toate dispozițiile legale care fac referire la investiția cu formulă executorie a titlului ca formalitate prealabilă sesizării organului de executare.

Legea nr. 134/2010^[1] privind Codul de procedură civilă

republicată în
M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015

cu modificările aduse prin:

- **Decizia Curții Constituționale nr. 485/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (2) teza a doua, art. 84 alin. (2) și art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 539 din 20 iulie 2015);
- **Decizia Curții Constituționale nr. 839/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 493 alin. (5)-(7) din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 69 din 1 februarie 2016);
- **Decizia Curții Constituționale nr. 866/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 509 alin. (1) pct. 11 și alin. (2) din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 69 din 1 februarie 2016);
- **Decizia Curții Constituționale nr. 895/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 641 și art. 666 din Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 84 din 4 februarie 2016);
- **O.U.G. nr. 1/2016** pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe (M. Of. nr. 85 din 4 februarie 2016).

Notă. 1. Precizăm că, anterior republicării noului Cod de procedură civilă în M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015, Curtea Constituțională a mai pronunțat și alte decizii prin care a constatat neconstituționalitatea unor dispoziții ale acestuia, însă textele respective nu au fost puse de acord cu cele statuate de instanța de contencios constituțional. În cuprinsul prezentei ediții, aceste decizii sunt indicate sub articolele care au format obiectul excepțiilor de neconstituționalitate.

2. Prin Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, s-a dispus amânarea aplicării anumitor dispoziții din noul Cod până la **1 ianuarie 2016**. Ulterior, prin O.U.G. nr. 62/2015 (M. Of. nr. 964 din 24 decembrie 2015), acest termen a fost prorogată până la data de **1 ianuarie 2017**.

^[1] Republicată în temeiul art. XIV din Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 753 din 16 octombrie 2014, dându-se textelor o nouă numerotare.

Legea nr. 134/2010 a fost republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 545 din 3 august 2012, și ulterior a fost modificată și completată prin:

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2012 privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 606 din 23 august 2012, aprobată prin Legea nr. 206/2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 762 din 13 noiembrie 2012;

– Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2013 privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 68 din 31 ianuarie 2013, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 214/2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 388 din 28 iunie 2013;

– Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întâzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 182 din 2 aprilie 2013.

TITLUL PRELIMINAR.

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă și principiile fundamentale ale procesului civil

Capitolul I. Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă

Art. 1. Obiectul și scopul Codului de procedură civilă. (1) Codul de procedură civilă, denumit în continuare *codul*, stabilește regulile de competență și de judecare a cauzelor civile, precum și cele de executare a hotărârilor instanțelor și a altor titluri executorii, în scopul înlăturării justiției în materie civilă.

(2) În înlăturarea justiției, instanțele judecătorești îndeplinesc un serviciu de interes public, asigurând respectarea ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, aplicarea legii și garantarea supremației acesteia.

Art. 2. Aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă. (1) Dispozițiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă.

(2) De asemenea, dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare.

Reglementarea anterioară: art. 721 CPC 1865.

Art. 3. Aplicarea priorității a tratatelor internaționale privitoare la drepturile omului. (1) În materiile reglementate de prezentul cod, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile.

Legislație conexă: ► art. 20 din Constituție; ► art. 4 NCC.

Art. 4. Aplicarea priorității a dreptului Uniunii Europene. În materiile reglementate de prezentul cod, normele obligatorii ale dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau de statutul părților.

Legislație conexă: ► art. 148 din Constituție; ► art. 5 NCC.

Capitolul II. Principiile fundamentale ale procesului civil

Art. 5. Îndatoriri privind primirea și soluționarea cererilor. (1) Judecătorii au îndatorirea să primească și să soluționeze orice cerere de competența instanțelor judecătorești, potrivit legii.

(2) Niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă.

(3) În cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale favorabile la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității.

(4) Este interzis judecătorului să stabilească dispoziții general obligatorii prin hotărârile pe care le pronunță în cauzele ce îi sunt supuse judecării.

Art. 6. Dreptul la un proces echitabil, în termen optim și previzibil. (1) Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în termen optim și previzibil, de către o instanță independentă, imparțială și stabilită de lege. În acest scop, instanța este datoră să dispună toate măsurile permise de lege și să asigure desfășurarea cu celeritate a judecării.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în faza executării silite.

Legislație conexă: ► art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului; ► art. 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene; ► art. 10 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005).

Art. 7. Legalitatea. (1) Procesul civil se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legii.

(2) Judecătorul are îndatorirea de a asigura respectarea dispozițiilor legii privind realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părților din proces.

Art. 8. Egalitatea. În procesul civil părților le este garantată exercitarea drepturilor procesuale, în mod egal și fără discriminări.

Art. 9. Dreptul de dispoziție al părților. (1) Procesul civil poate fi pornit la cererea celui interesat sau, în cazurile anume prevăzute de lege, la cererea altei persoane, organizații ori a unei autorități sau instituții publice ori de interes public.

(2) Obiectul și limitele procesului sunt stabilite prin cererile și apărările părților.

(3) În condițiile legii, partea poate, după caz, renunța la judecarea cererii de chemare în judecată sau la însuși dreptul pretins, poate recunoaște pretențiile părții adverse, se poate învoi cu aceasta pentru a pune capăt, în tot sau în parte, procesului, poate renunța la exercitarea căilor de atac ori la executarea unei hotărâri. De asemenea, partea poate dispune de drepturile sale în orice alt mod permis de lege.

Art. 10. Obligațiile părților în desfășurarea procesului. (1) Părțile au obligația să îndeplinească actele de procedură în condițiile, ordinea și termenele stabilite

de lege sau de judecător, să-și probeze pretențiile și apărările, să contribuie la desfășurarea fără întârziere a procesului, urmărind, tot astfel, finalizarea acestuia.

(2) Dacă o parte deține un mijloc de probă, judecătorul poate, la cererea celeilalte părți sau din oficiu, să dispună înfățișarea acestuia, sub sancțiunea plății unei amenzi judiciare.

Reglementarea anterioară: art. 129 alin. (1) CPC 1865.

Art. 11. Obligațiile terților în desfășurarea procesului. Orice persoană este obligată, în condițiile legii, să sprijine realizarea justiției. Cel care, fără motiv legitim, se sustrage de la îndeplinirea acestei obligații poate fi constrâns să o execute sub sancțiunea plății unei amenzi judiciare și, dacă este cazul, a unor daune-interese.

Art. 12. Buna-credință. (1) Drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți.

(2) Partea care își exercită drepturile procesuale în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate. Ea va putea fi obligată, potrivit legii, și la plata unei amenzi judiciare.

(3) De asemenea, partea care nu își îndeplinește cu bună-credință obligațiile procesuale răspunde potrivit alin. (2).

Reglementarea anterioară: art. 723 CPC 1865.

Legislație conexă: art. 14 NCC.

Art. 13. Dreptul la apărare. (1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Părțile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condițiile legii. În recurs, cererile și concluziile părților nu pot fi formulate și susținute decât prin avocat sau, după caz, consilier juridic, cu excepția situației în care partea sau mandatarul acesteia, soț ori rudă până la gradul al doilea inclusiv, este licențiată în drept.

(3) Părților li se asigură posibilitatea de a participa la toate fazele de desfășurare a procesului. Ele pot să ia cunoștință de cuprinsul dosarului, să propună probe, să își facă apărări, să își prezinte susținerile în scris și oral și să exercite căile legale de atac, cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

(4) Instanța poate dispune înfățișarea în persoană a părților, chiar atunci când acestea sunt reprezentate.

Constituționalitate. 1. Prin Decizia nr. 462/2014 (M. Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că **dispozițiile din Codul de procedură civilă cuprinse în art. 13 alin. (2) teza a II-a, art. 83 alin. (3), precum și în art. 486 alin. (3), cu referire la mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către persoanele fizice prin avocat, sunt neconstituționale.** Curtea a reținut că măsura reprezentării și asistării prin avocat în etapa procesuală a recursului nu este proporțională cu scopul urmărit de legiuitor, avantajul public fiind nesemnificativ în raport cu gradul de afectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale individului consacrate de art. 21 și art. 24 din Constituție. Curtea a învederat faptul că îi revine legiuitorului sarcina ca, în temeiul art. 147 alin. (1) din Constituție, să pună de acord cu Legea fundamentală și cu prezenta decizie

Întreaga reglementare procesuală civilă a recursului, având în vedere că dispozițiile legale criticate din Codul de procedură civilă referitoare la obligativitatea persoanelor fizice de a fi asistate și, după caz, reprezentate, sub sancțiunea nulității, numai de către un avocat la redactarea cererii și a motivelor de recurs, precum și în exercitarea și susținerea acestuia sunt contrare accesului liber la justiție și dreptului la apărare.

2. Prin Decizia nr. 485/2015 (M. Of. nr. 539 din 20 iulie 2015), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că **dispozițiile art. 13 alin. (2) teza a II-a, ale art. 84 alin. (2), precum și ale art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă, cu referire la mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către persoanele juridice prin avocat sau consilier juridic, sunt neconstituționale.** Curtea a reținut că dispozițiile de lege criticate contravin art. 21 din Constituție privind accesul liber la justiție și art. 24 din Legea fundamentală privind dreptul la apărare, deoarece instituirea obligativității reprezentării convenționale în recurs este excesivă față de scopul legitim urmărit, conducând la imposibilitatea exercitării căii de atac a recursului prevăzute de lege.

N.r. Motivarea integrală a deciziilor poate fi consultată online la adresa <http://biblioteca-hamangiu.ro/>.

Legislație conexă: ► art. 24 din Constituție; ► art. 15 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005).

Art. 14. Contradictorialitatea. (1) Instanța nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfățișarea părților, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Părțile trebuie să își facă cunoscute reciproc și în timp util, direct sau prin intermediul instanței, după caz, motivele de fapt și de drept pe care își întemeiază pretențiile și apărările, precum și mijloacele de probă de care înțeleg să se folosească, astfel încât fiecare dintre ele să își poată organiza apărarea.

(3) Părțile au obligația de a expune situația de fapt la care se referă pretențiile și apărările lor în mod corect și complet, fără a denatura sau omite faptele care le sunt cunoscute. Părțile au obligația de a expune un punct de vedere propriu față de afirmațiile părții adverse cu privire la împrejurări de fapt relevante în cauză.

(4) Părțile au dreptul de a discuta și argumenta orice chestiune de fapt sau de drept invocată în cursul procesului de către orice participant la proces, inclusiv de către instanță din oficiu.

(5) Instanța este obligată, în orice proces, să supună discuției părților toate cererile, excepțiile și împrejurările de fapt sau de drept invocate.

(6) Instanța își va întemeia hotărârea numai pe motive de fapt și de drept, pe explicații sau pe mijloace de probă care au fost supuse, în prealabil, dezbaterii contradictorii.

Reglementarea anterioară: art. 85 CPC 1865.

Art. 15. Oralitatea. Procesele se dezbate oral, cu excepția cazului în care legea dispune altfel sau când părțile solicită expres instanței ca judecata să se facă numai pe baza actelor depuse la dosar.

Reglementarea anterioară: art. 127 CPC 1865.

Art. 16. Nemijlocirea. Probele se administrează de către instanța care judecă procesul, cu excepția cazurilor în care legea stabilește altfel.

Art. 17. Publicitatea. Ședințele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege.

Reglementarea anterioară: art. 121 alin. (1) CPC 1865.

Legislație conexă: ► art. 127 din Constituție; ► art. 12 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005).

Art. 18. Limba desfășurării procesului. (1) Procesul civil se desfășoară în limba română.

(2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii.

(3) Cetățenii străini și apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoștință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin traducător autorizat, dacă legea nu prevede altfel.

(4) Cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.

Legislație conexă: ► art. 128 din Constituție; ► art. 14 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005).

Art. 19. Continuitatea. Judecătorul învestit cu soluționarea cauzei nu poate fi înlocuit pe durata procesului decât pentru motive temeinice, în condițiile legii.

Art. 20. Respectarea principiilor fundamentale. Judecătorul are îndatorirea să asigure respectarea și să respecte el însuși principiile fundamentale ale procesului civil, sub sancțiunile prevăzute de lege.

Art. 21. Încercarea de împăcare a părților. (1) Judecătorul va recomanda părților soluționarea amiabilă a litigiului prin mediere, potrivit legii speciale.

(2) În tot cursul procesului, judecătorul va încerca împăcarea părților, dându-le îndrumările necesare, potrivit legii.

Reglementarea anterioară: art. 131 CPC 1865.

Legislație conexă: Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator (M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006).

Art. 22. Rolul judecătorului în aflarea adevărului. (1) Judecătorul soluționează litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile.

(2) Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale. În acest scop, cu privire la situația de fapt și motivarea în drept pe care părțile le invocă, judecătorul este în drept să le ceară să prezinte explicații, oral sau în scris, să pună în dezbaterea acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menționate în cerere sau în întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum și alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părțile se împotrivesc.

(3) Judecătorul poate dispune introducerea în cauză a altor persoane, în condițiile legii. Persoanele astfel introduse în cauză vor avea posibilitatea, după caz, de

a renunța la judecată sau la dreptul pretins, de a achiesa la pretențiile reclamantului ori de a pune capăt procesului printr-o tranzacție.

(4) Judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecării, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire. În acest caz judecătorul este obligat să pună în discuția părților calificarea juridică exactă.

(5) Cu toate acestea, judecătorul nu poate schimba denumirea sau temeiul juridic în cazul în care părțile, în virtutea unui acord expres privind drepturi de care, potrivit legii, pot dispune, au stabilit calificarea juridică și motivele de drept asupra cărora au înțeles să limiteze dezbaterile, dacă astfel nu se încalcă drepturile sau interesele legitime ale altora.

(6) Judecătorul trebuie să se pronunțe asupra a tot ceea ce s-a cerut, fără însă a depăși limitele investiției, în afară de cazurile în care legea ar dispune altfel.

(7) Ori de câte ori legea îi rezervă judecătorului puterea de apreciere sau îi cere să țină seama de toate circumstanțele cauzei, judecătorul va ține seama, între altele, de principiile generale ale dreptului, de cerințele echității și de buna-credință.

Reglementarea anterioară: art. 129 alin. (2), (4), (5) și (6) CPC 1865.

Art. 23. Respectul convenit justiției. (1) Cei prezenți la ședința de judecată sunt datori să manifeste respectul convenit față de instanță și să nu tulbure buna desfășurare a ședinței de judecată.

(2) Președintele veghează ca ordinea și solemnitatea ședinței să fie respectate, putând lua în acest scop orice măsură prevăzută de lege.

Capitolul III. Aplicarea legii de procedură civilă

Art. 24. Legea aplicabilă proceselor noi. Dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare.

Art. 25. Legea aplicabilă proceselor în curs. (1) Procesele în curs de judecată, precum și executările silite începute sub legea veche rămân supuse acelei legi.

(2) Procesele în curs de judecată la data schimbării competenței instanțelor legal învestite vor continua să fie judecate de acele instanțe, potrivit legii sub care au început. În caz de trimitere spre rejudecare, dispozițiile legale privitoare la competență, în vigoare la data când a început procesul, rămân aplicabile.

(3) În cazul în care instanța investită este desființată, dosarele se vor trimite din oficiu instanței competente potrivit legii noi. Dispozițiile alin. (1) rămân aplicabile.

Reglementarea anterioară: art. 725 alin. (1), (2), (2¹) și (4) CPC 1865.

Art. 26. Legea aplicabilă mijloacelor de probă. (1) Legea care guvernează condițiile de admisibilitate și puterea doveditoare a probelor preconstituite și a prezumțiilor legale este cea în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârșirii faptelor juridice care fac obiectul probațiunii.

(2) Administrarea probelor se face potrivit legii în vigoare la data administrării lor.